

זמני כניסת ויציאת השבת לפי אופק ירושלים ומעלה אדומים:

הדלקת נרות 16:49
צאת השבת 18:01
ר"ת 18:39

שיר ליום השבת

הפרשה מנחה אותנו: "כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך". עם התבוננות קלה נבחין שנכון היה לכתוב "יאריך", שהרי הקב"ה הוא זה שיאריך את חיי המכבד את הוריו? מדוע השתמשה התורה בלשון "יאריכון"?

מסופר על אדם אחד שחלה ושכב על ערש דווי. בנו, במקום שיידאגו למחסורו וינסו למצוא מזור למחלתו או לכל הפחות להקל במשהו על סבלו, באו אליו בזה אחר זה וכל אחד נסה להחתימו על כך שכל רכושו יעבור אליו...

בסוף, כשנפטר האב לבית עולמו, התברר שלכולם, לכל הבנים, יש פתקים חתומים, שלכל אחד מגיע הכל...

באו הבנים לפני האדמו"ר מויזניץ בעל האמרי חיים זצ"ל ושאלו מה לעשות. אמר האדמו"ר "תבואו אלי בסעודה שלישית בשבת קודש ואז אענה לכם תשובה על שאלתכם".

התפלאו, שהרי הסעודה שלישית נמצאים המוני אנשים, ואיך ידבר אתם בפרטיות ויענה על שאלתם? אבל עם האדמו"ר לא מתווכחים, והם באו. השבת היתה פרשת יתרו, והאדמו"ר שאל:

"מדוע נאמר 'כבד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימיך'. הרי הקב"ה הוא זה שיאריך את ימיך, ואם כן היה צריך לומר 'למען יאריך' ולא 'יאריכון'?" "אלא", אמר האדמו"ר, "כאן מדברת התורה על אדם שאביו חולה, ובמקום לטפל בו, הוא החתים את אביו על פתקים בקשר לירושה.

אומרת לו התורה: תדע לך, אם תכבד את אביך, יראו בניך וגם הם יטפלו בך יפה לעת זקנתך, ויאריכון ימיך. אבל אם תחתים את אביך על פתקים - גם בניך ינהגו בך באותו אופן ולא ידאגו להאריך ימיך..."

מספר רבנו יוסף חיים זצ"ל, ה'בן איש חי':

היה פעם אדם עשיר שאביו הזקן, שחי עמו בבית, גרם לו לאי נוחות עקב זכרונו שבגד בו. החליט הבן להרחיק את האב הזקן מהבית.

יום אחד פגש הנכד את הסבא ברחוב. שאל אותו מדוע אינו בא יותר לביתם, הסבא ענה שהאבא הרחיקו מהבית, ולא מרשה לו להיכנס.

"האם אני יכול לעזור במשהו?" שאל הנכד, והסבא ענה כי קר לו מאד בימים הקרים כעת בחורף, והיה שמח לקבל מעיל חם.

משהגיע הנכד לביתו מיהר לאביו ואמר לו שפגש בסבא שזקוק למעיל חם. התרגז האבא ואמר שאינו רוצה לשמוע יותר מהסבא, אך הבן לא הרפה, עד שנתרצה לו אביו והתיר לו לעלות מחסן ולקחת מעיל עבור הסבא.

מאחר שהתעכב הבן, הגיע האב לבדוק מדוע לוקח לו זמן רב להביא מעיל. הסביר הבן שלגזר מעיל לשניים ולתפור אותם לוקח זמן רב.

"ומדוע זקוק אתה לתפור שני מעילים?" תמה האב.

ענה הבן: "הבנתי איך צריך להתנהג עם אבא, ולכן הכנתי מבעוד מועד מעיל גם עבורך, כשתגיע אתה לגיל זקנה ושיבה..."

מאורה של הפרשה

הקב"ה דואג לעשות חסד מיוחד עם בניו המתחסדים זה עם זה, ומשיב להם טובה על טובתם אשר היטיבו לבריותיו. לעתים אנו זוכים לראות זאת עין בעין, כפי שארע לחלפן מטבעות בפתח תקוה, אשר סיפר דברים כהווייתם:

לפני זמן מה, הגיע אלי אדם כשבידו אלפיים חמש מאות דולרים משטרות של דולר אחד, וביקש לפרוט אותם בעשרים וחמישה שטרות של מאות.

שום חלפן אינו אוהב לעשות זאת, וגם לי לא היה צורך בכל כך הרבה שטרות בני דולר אחד, אבל לאחר הרהור קצר החלטתי לעשות זאת, מבלי לקחת ממנו שום עמלה, והנחתי את כל חבילות השטרות שנתן לי בתוך הכספת.

בדיוק באותו שבוע איוחתי להגיע למשרד, והגעתי למקום ביחד עם הפקידה שלי, נכנסתי פנימה כדי לפתוח את הכספת, והפקידה נותרה בחוץ.

הקשתי את הספרות והמתנתי שמנגנון ההשגחה הקבוע בכספת ישמע לפקודתי, כשלתפע שמעתי צרחות איומות.

מיהרתי לזנק החוצה וראיתי שודד שחדר פנימה, תפס את הפקידה והצמיד אותה אל הקיר.

דמי עלה לראשי מול המראה המפלצתי הזה, ומבלי לחשוב אף לרגע, מיהרתי לתפוס בשודד ולדחוף גם אותו אל הקיר. השודד, שהבחין שנלחמים בו, שלף אקדח וכוון אותו מולי, אך באותו רגע התעשתי ואמרתי לו: "תירגע, אל תירה, אתן לך כל מה שתמצא..."

פתאום נזכרתי מה מכילה הכספת שלי... רכנתי לעבר הכספת וביקשתי מהשודד שקית, כדי להניח בה את הכסף.

בתחילה הכנסתי רק עשרים חבילות מתוך כל מה שהיה מונח בה, אבל השודד שאל: "מה עם השאר?"

המשכתי להכניס לו את כל החבילות שהיו שם... כשהושטתי לו בחזרה את השקית הכבדה, הבחנתי בהבעת שביעות רצון המתפשטת על פניו, הוא בוודאי היה סבור, שהוא זכה במיליון דולר, בשעה שכל ההפסד שלי הסתכם באלפיים וחמש מאות בלבד...

או אז ראיתי שמעשיית טובה ליהודי, לעולם לא מפסידים!

"וישאלו איש לרעהו לשלום"

ראשי תיבות "אלול". לרמז שבחודש זה צריך אדם לשאול בשלום רעהו, ולפייסו. כי אין יום הכפורים מכפר על עברות שבין אדם לחברו עד שירצה את חברו.

"מן השמים דיברתי עמכם"

ראשי תיבות: דמעה. להורות כי שערי דמעה ללא ננעלו. תמיד אפשר לדבר עם הקב"ה על ידי דמעה, וישמענה.

נא לשמור על קדושת הגיליון. אסור לקרוא בזמן התפילה וקריאת התורה.

הצלחה ברו"ג: מש' נדף. אורית יהודית, יעקב משה, יוסף והדס רפ"ש: הלל בן יעל אסנת. יוסף צבי בן מיכל שרה שמחה בת עדי. תהילה בת יעל. מיכל בת מרים דבורה פנינה. לצי: הגה"ר עובדיה יוסף זצ"ל. ששון בן מסעודה ז"ל. סניורה בת מתוקה ז"ל חתן בת מרים ז"ל. חלוה בת מרים ז"ל. מתוקה בת סלחה ז"ל

בברכת שבת שלום!

עריכה: משפחת שמעיה

לעי"נ אבינו הר"ר אילן סבח בן סניורה ז"ל

להקדשות ולתרומות 054-8403899

קוראים נכבדים,

העלון מופץ באלפי עותקים במעלה אדומים, בירושלים ובפרבריה.

כדי שנוכל להמשיך ולהפיצו ולהגדיל תורה - אנו זקוקים לעזרתכם. כל תרומה נתקבל בברכה.

מעשה בראובן שהלך לתומו ברחוב, ולפתע הבחין בעשן רב שיוצא ממרפסת דירה בקומה גבוהה. העשן שהתמר מהמרפסת הלך וגבר, ופתאום מבחין ראובן בדמות שמנופפת בידה, מתוך ענן העשן, לאות עזרה והצלה. ראובן מיהר להזעיק את מכבי האש, והכבאים הגיעו לזירה תוך כמה רגעים. אלא, שגילו שלא פרצה כאן שום שריפה... מה התברר? - האיש בקומה הגבוהה, פשוט צלה בשר על גבי החלים בוערות, והנפנף בידים, נעשה על מנת ללבות את האש... עכשיו דורשים מכבי האש את התשלום עבור הזמנתם, והתעורר ויכוח בין ראובן לבין בעל הבית - מי ישלם עבור ההזמנה? בעל הבית טוען: "מדוע מיהרת כל כך להזעיק את מכבי האש, אילו היית נוהג באיפוק, היית מגלה תוך כמה רגעים שאין כאן כלל שריפה!" ראובן טוען לעומתו: "מכבי האש הוזמנו לשם הצלתך, כי העשן הרב גרם לי לבהלה גדולה, וחשבתי שאם אמתין ולא אזמין את הכבאים לאלתר, יהיה זה מאוחר מידי..." עם מי הדין?

תשובת הרב זילברשטיין שליט"א:

רבנו הרא"ש אומר: מנהג ידוע הוא, שאשר אדם נופל למשכב ואינו יכול לסייע לעצמו, כל אדם משתדל להמציא לו רפואה, אף בלא צוויו, שהרי מדובר במצב של פיקוח נפש, שכל הזריז בו הרי זה משובח. ולכן, כל אחד שהשתדל להמציא רפואה והצלה לחולה, לא יפסיד, אלא יקבל את הוצאותיו מממון החולה. לאור זאת, אם העשן הרב היה נראה לבני אדם כמצב של סכנת שריפה, מסתבר לפטור את ראובן המזמין, ובעל הבית ישלם את הוצאות מכבי האש. ונראה שיש לאמוד את המצב על פי חוות דעתם של אנשי מכבי האש, שיעריכו אם לאור המצב נראה היה שצריך להזמין.

פיצול אישיות!

"אני כועס על עצמי!"
 "אני לא מכירה את עצמי ככה..."
 מה זה, יש כאן שניים שמנהלים ביניהם שיחה - אני ועצמי?! אל דאגה, לא מדובר בפיצול אישיות. יש באדם כוחות שונים, שמנוגדים זה לזה. מול הכח הבוגר והאחראי (להלן "אני"), מצוי ה"עצמי", שהוא קצת ילדותי, וקצת חסר משמעת עצמית, ונוטה לעשות בעיות... בזוא נאפשר ל"אני" לחיות עם "עצמי" בשלום ובאחוזה, בדו-קיום.

אדם גילה, שלמשכורת האחרונה שקיבל, נוספו בטעות 2000 ₪. הוא התלבט שעות ארוכות האם לידע את הבוס על כך, אבל לבסוף החליט לא לומר דבר. חודש לאחר מכן, הופחתו מן המשכורת שלו 2000 ₪. מיד התייצב האיש במשרדו של הבוס, והתלונן על הטעות האיומה. הבוס לא התבלבל. "בחודש שעבר טעו והוסיפו לך 2000 ₪ מיותרים ולא אמרת כלום. מה השתנה, שבאת להתלונן על טעות בחישוב?" "מילא, פעם אחת טועים", אמר האיש "אפשר להבין, אבל פעמיים?!"

בדרך כלל אדם אוהב להאשים את האחרים, לא את עצמו. עם זאת, יש מצבים של הטחת-אשמה עצמית. אדם אומר לעצמו 'אני לא מבין איך עשיתי את זה, אני שונא את עצמי...'. לכאורה, לא רק שיש כאן שתי דמויות "אני" ו'עצמי', אלא שאחת מן הדמויות שונאת את השניה...

מה קורה כאן?

רבי אלימלך מלידנסק זצ"ל כתב ב'הנהגות האדם':

"ידמה בעיניו כאילו אדם עומד לנגדו תמיד, ולא תיפסק ממנו השגחתו במעשיו תמיד. ואילו היה רואה בו דבר מכוער, היה מתבייש ונמאס בעיניו".

ראוי לאדם להתהלך בהרגשה, שהוא אינו לבדו. הרגשה כזו יכולה לסייע לאדם להישמר מעשיית מעשים לא טובים. אדם מתבייש לעשות מעשים בלתי הגונים לעיני בני אדם, אבל הוא עלול להרשות לעצמו לעשות זאת בהיחבא. אם אדם מדמה לעצמו כאילו יש אדם עמו, הוא יזהר יותר שלא לחטוא.

הכל חסרונות!?

לא פעם מצוי שמישהו נכנס אלי, ושופך חביות של טענות על בת-הזוג. בדרך כלל אינני מתערב. חשוב לי לתת לאדם לומר את דבריו על תום בסיום מניית החסרונות, אני שואל: "שמעתי היטב את דבריך. בכל זאת, הרי אדם הוא יצור מורכב, אם כן, תנסה לומר לי מה הן המעלות שלה". "תראה, דווקא חיפשתי, בדקתי. אין לה אף מעלה!" "אבל אני יודע שהתורה מלמדת אחרת -

בפרשת 'מצורע', כשנמצא אדם שפרחה על עורו צרעת מראשו ועד כף רגלו לכל מראה העין, וכולם חושבים ש'זואו, איזה צרעת מושלמת! הוא ודאי נגוע בצרעת החמורה ביותר, כולו צרעת' - מפתיעה התורה ופוסקת: 'טהור הוא', אין כזה דבר שכולו נגוע!

גם בדיני נפשות יש דין האומר, שאם רוב הדיינים הכריעו לחובה ומיעוט אמרו שהוא זכאי, מכריעים על פי הרוב ומחייבים אותו; אבל אם כל הדיינים אמרו שהוא חייב, הוא זכאי!"

מה עושים? הבעל רואה רק חסרונות, לא מצליח למצוא זכות...

משוחחים שיחה ועוד אחת, עד שמתבהרת התמונה:

"אתה זוכר שבפגישה הראשונה אמרת שאין לה שום מעלה?"

"כן, זוכר, ועדיין עומד מאחורי הדברים".

"מענין. בשיחה השלישית אמרת שהיא מעולה ביחסי אנוש. בשיחה רביעית אמרת שהיא מבינה בחינוך טוב יותר ממך. זוכר?"

נתמה: וכי שקרן הוא? או עוור? -לא. ממש לו, אלא מה!?

ראשית: הוא דיכא את הידיעה. נח היה לו להעצים את החיסרון.

שנית: הוא פשוט לא נתן לבו לחשוב מהי האמת. לא חיפש באמת מעלות, כי טוב היה לו לחשוב שהיא הרעה והוא הטוב. המחשבה הנעימה הזו נותנת לו לגיטימציה, מעניקה הכשר לכל מיני דברים שהוא עושה.

שלישית: אדם חי עם הדברים החזקים יותר, והם מחפים על הדברים החלשים. לדוגמא, כאשר כייס רוצה לכייס, באותה שניה של משיכת הארנק מהכיס, הוא נותן לנגזל מכה חזקה על הכתף כאילו בטעות. הנגזל מרגיש את המכה ולא שם לב לתזוזה שחלה בכיסו.

וכי אין לו תחושה באזור הכיס? יש ויש, אלא שהכאב בכתף חזק יותר ומחפה על התחושה שבכיס.

כאשר הוא מביט על החסרונות הגדולים, הם רודפים אותו, והוא רואה אותן בלבד. אבל כאשר הוא מצליח להציף אותם על פני השטח, פתאום הוא רואה דברים נוספים, רכים ונעימים, מעלות ייחודיות שבזדאי קיימות.

"ולא תעלה במעלות על מזבחי"

מעשה שהיו שני כהנים שווין ורצין ועולים בכבש של המזבח ודחף אחד מהם את חביו, ונפל ונשברה רגלו.

יש להיזהר מלדחוף יהודי, ונחדד זאת בסיפור הבא:

על שולחנו של **רבי יצחק קאליש הרבי מוורקי** נדחפו אנשים בחזקה. אמר להם: "יהודי הוא בבחינת ספר קדוש, וחייבים לנהוג בו בכבוד ובקדושה, ואין להישען עליו ולדחקו".

שאל אחד המסובים: "והרי דין הוא, שספר קדוש מותר להניח על ספר קדוש אחר (זולת ספרי תנ"ך)?"

השיב הרב: "אבל כל אחד חייב להחזיק את עצמו שהוא ספר חול, וכיצד ידחק את זולתו ויעלה עליו?"

(לחזרת בנוסע ד')

"כבד את אביו ואת אמך"

מסופר בגמרא, ששאל אחד את רבי אלעזר:

אבא אומר לי "השקני מים!" ואמא אומרת לי "השקיני מים!" ואיני יכול להשקותם כאחד - איזה מהם קודם?

השיב רבי אלעזר:

הנח כבוד אמך ועשה כבוד אביו, משום שאתה ואמך חייבים בכבוד אביו, כי אישה חייבת בכבוד בעלה.

ומה יעשה בן שאביו מבקש ממנו: "תשקה תחילה את אמך", ואילו אמו דורשת: "תשקה תחילה את אביו". כיצד ינהג?

רבי חיים קניבסקי שליט"א, אליו הגיעה השאלה הזו, השיב:

על הבן לשמוע לקול אביו, כי 'רצונו של אדם זהו כבודו', וכבוד האב קודם לכבוד האם.

מנין המקור לפתגם 'רצונו של אדם הוא כבודו'?

בגמרא מסופר על רבי ישמעאל, שכשהיה חוזר מבית המדרש, היתה אמו רוחצת את רגליו ושותה את מי הרחצה!

כשנודע הדבר לרבי ישמעאל, הוא לא הניח לה לנהוג כך.

מה עשתה? באה לבית המדרש וקבלה עליו בפני החכמים. אמרו חכמי בית המדרש לרבי ישמעאל "הואיל וזהו רצונה - הוא כבודו!"

בשתי הדיברות הראשונות "אנוכי ד' אלוקיך... לא יהיה לך אלוהים אחרים" מצווה אותנו הקב"ה להאמין שרק הוא האלוקים ואין לפנות לאלוהים אחרים. אמונה זו יוצרת בלב תלות מוחלטת בד' לבדו, מבלי שום תקווה לעזרה מגורם אחר, ובטחון מוחלט שרק הוא ישיענו - מכוחה של הסתמכות גמורה זו, נזכה להיושע.

בספר "המאורות הגדולים" מופיע מעשה שסיפר ה'סבא' מנובהרדוק זצ"ל, הממחיש את הדברים הללו:

יהודי עני מרוד שמע שבפרנקפורט ישנו יהודי עשיר שידו פתוח לצדקה ושמו רוטשילד. עזב העני את עירו והלך לפרנקפורט, אלא שכסף לנסיעה לא היה לו והוא נאלץ ללכת רגלי, במהלך הדרך כלה גם מזונו הדל, וכך, באפיסת כוחות מוחלטת, הגיע לבסוף למפתן ביתו של רוטשילד, שם נפל מתעלף.

התעלפותו של היהודי אלמוני יצרה מהומה, המשרתים מיהרו לטפל בו כדי להשיב את נפשו, ואף רוטשילד התעניין במתרחש עמו.

כשהתחזק מעט, פנה אליו רוטשילד ושאל: "מה תבקש?" ענה העני: "שמעתי שאתה עוזר ליהודים, לכן באתי לבקש את עזרתך".

נכמרו רחמיו של רוטשילד על אותו עני מסכן, ובו במקום שלשל לידיו סכום הגון שהספיק לו לשוב לעירו ולהקים שם חנות המכילה כל טוב, ממנה החל להתפרנס בכבוד.

שמע אחד מאנשי הכפר על כך ואמר לעצמו: "גם אני רוצה". לא חלף זמן רב, עד שאף הוא צרר את חבילותיו המעטות, ארז מעט אוכל, ויצא לפרנקפורט הגדולה. בדרך נצנץ בו רעיון...

"אמנם רוטשילד ייתן לי נדבה", אמר לעצמו, "אולם אינני צריך להתבטל בינתיים. בעוברי בכפרים ובעיירות אסוף עוד מעט פרוטות, שבוודאי לא יזיקו..."

גאה בעצמו על חוכמתו המשיך בדרכו, כשהוא מקבץ ממון מכל מי שנקרה בדרכו. בהגיעו לפרנקפורט, קבע פגישה עם הברון וביקש ממנו נדבה.

למשמע בקשתו, הוציא רוטשילד פרוטות אחדות מכיסו, ובתן לו.

הביט האיש כלא מאמין בפרוטות שבכף ידו, ולא מצא מילים בפיו.

"עוד שקל?", הגיב רוטשילד למראה פניו, "עוד עשרה?" "זה לא העניין..." סוף סוף הצליח העני לומר. "שכני שהגיע אליך קיבל סכום כסף כזה שאיפשר לו לפתוח חנות שלמה. במה אני גרוע ממנו? למה אני מקבל פרוטות?"

"מה מקום להשוואה כאן?", השיב לו רוטשילד, "אותו יהודי פנה רק אלי וסמך רק עלי. עד כדי כך שהגיע לביתי מעולף. אדם שסומך רק עלי, אני מוכרח לעזור לו!"

אבל אתה לא באת רק אלי... לקחת מכל הבא ליד, ולבסוף באת גם לפה, ואף כשתלך ממני תמשיך לקבץ נדבות מכל אחד, הלא כן? ובכן, מי שמקבץ מעות מכולם, מקבל ממני דמי השתתפות בלבד..."

אמר ה'סבא' מנובהרדוק:

זהו עניינם של שתי הדיברות הללו: "אנוכי ד' אלוקים" הקב"ה מבקש שיפנו רק אליו, ו"לא יהיה לך אלוהים אחרים".

אדם הפונה רק לקב"ה, הקב"ה עוזר לו. אך אדם הפונה לכולם וגם לקב"ה - זוכה להשתתפות סמלית בלבד של הקב"ה...

(נמחק האור)

"לא תענה ברעך עד שקר"

באיסור השקר, אשר עליו הזהירה התורה "מדבר שקר תרחק" ישנו טעם עליון וטעם תחתון.

הטעם התחתון הוא האיסור כפשוטו: אל תוציא מפך דבר שאינו אמת, שכן על אף שלעתים נראה שהמשקר מרוויח מכך, בסופו של דבר מתברר תמיד שהדבר לא הועיל לו כלל ואפילו הזיק.

סיפר יהודי שיש לו מכר שעובד ב"אל-על" כנהג משאית, ותפקידו לגשת אל כל מטוס שנוחת, ולפרוק את המזוודות מתא המטען.

באחד הימים תוך כדי פירוק והנחת המזוודות על המסוע המיועד לך, הם גילו כלוב שבו כלב ישן. הוא וחבריו נסו להעיר את הכלב כל אחד כפי יד הדמיון הטובה עליו: בובי, רקסי, הל... לבסוף הביאו מקל והחלו לדגדג את אפו - אך הכלב לא נע ממקומו, עד שלבסוף העיר אחד מהם את תשומת לבם של חבריו לכך שהכלב מת...

כעת נבהלו כולם - הטמפרטורה בטיסה מגיעה למינוס חמישים מעלות, ובתא המטען אין חימום, אך לבעלי חיים יש תא מיוחד שאותו מחממים. ככל הנראה את הכלב הזה שכחו לשים במקום המתאים...

הם הביטו חסרי אונים בכלב המת. מי יודע אלו תביעות ענק יפנו נגדם בשל הרשלנות שהביאה למות הכלב?...

לפתע אמר אחד העובדים: "חבר'ה, אל ייאוש ליד המטבח משוטט כלב חסר בעלים, שדומה לאותו כלב כשתי טיפות מים, מה דעתכם פשוט להחליף ביניהם?"

ההצעה ה'מבריקה' התקבלה, ועד מהרה הובא הכלב המשוטט לזירה. הדמיון שבין שני הכלבים היה בולט לעין, מלבד העובדה שהכלב האמריקני המת מטופח ואילו השני מוזנח במיוחד. במהירות סרקו העובדים את הכלב, טיפחו אותו עד שדמה למת, ומאחר שהבחינו שלכלב המת ישנה נקודת חן ליד האוזן, מיהרו לצייר בלורד נקודה באותו מקום אצל הכלב שנבחר לממלא מקום, כשהם מגחכים ואומרים שכאשר הבעלים שלו ישים לב שנקודת החן הזו יורדת במים - הוא יהיה כבר רחוק משדה התעופה...

כשהיה הכל מוכן פתחו את כלובו של הכלב המת, זרקו את הנבלה לפת, הכניסו לתוכו את הכלב החי - והעבירו את כל הכבודה הלאה. בעלת הכלב המתינה למזוודותיה בקוצר רוח, וכשהגיעה כל הכבודה הביטה רגע אחד בכלב שהיה בתוך הכלוב, אשר החזיר לה מבט - ולאחר מכן נגשה אל הפקידה ואמרה: "סלחי לי, זה כלב אחר, היכן הכלב שלי?!"

הפקידה שלא ידעה כלל מן התחלופה, החלה להתווכח איתה וטענה שזה הכלב שלה, אולם הגברת בשלה - אין זה הכלב ויהי מה! כשהמשיכה הפקידה בוויכוח, צעקה הנוסעת לעברה: "אינך מבינה! הכלב שלי היה מת - הבאתי אותו לארץ לקבורה!..."

מלבד הטעם התחתון והאיסור הגס שקיים בכל שקר ושינוי מן האמת, קיים גם טעם עליון, וככל שאדם מרומם יותר כך הוא מצליח לקיים זאת באופן נעלה יותר, כפי שניווכח לראות מן הדוגמא הבאה:

אל **רבי עזרא עטיה זצ"ל**, ראש ישיבת "פורת יוסף", הגיע אברך שעבר מבחן הוראה ורצה לקבל תעודת הסמכה.

הרב ביקש ממנו להמתין, ולאחר מחצית השעה שב. "היכן היה הרב?", התענין התלמיד.

"נסעתי לעיר העתיקה".
"למה?"

"הדף שכתבתי עליו את הסמיכה הוא דף הנושא את חותמת הישיבה, ומאחר שרשום למעלה 'ישיבת פורת יוסף, העיר העתיקה, ירושלים' ואני נמצא כעת בעיר החדשה, כשאני חותם על מסמך כזה, אני משקר. לכן נסעתי לעיר העתיקה ושם חתמתי - והרי התעודה לפניך..."

הקפדה ורגישות כזו בענייני אמת ושקר אינם נתפסים בכלי השכל שלנו, ואכן לטעם העליון אין גבול ומידה, וכל אחד מקיים זאת בהתאם לדרגה שבה הוא נמצא.

כיוצא בכך, גם באיסור "לא תגנוב", אשר הטעם התחתון שלו מדבר בגנב, והטעם העליון נכנס לגדר "גזלן" ושואל שלא מדעת.

על דרך זה ניתן להאריך בכל הציוויים המופיעים בעשרת הדברות.

(ומהאור)

פטירת הצדיקים

- כ"א בשבט - רבי משה גלאנטי
- כ"ב בשבט - רבי מנחם מנדל מקוצק
- כ"ה בשבט - רבי ישראל ליפקין מסלנט
- כ"ו בשבט - רבי דוד הלוי 'הט"ד'

הפתגם השנון

אין יקנו מילים שלא זולת כסף.
יקנו משיש שאין להם מחיר.

אינני יכול לשנות את כוון הרוח,
אך אני יכול לכון את כוון המפרש שלי.
כך שאנצ'ל את הרוח אבל כוון.

תש"כ, 1960.

שימעלה התייתם בגיל צעיר מאביו, וגדל עם אמא אלמנה ושבעה יתומים כשהוא השלישי ברשימה. הפרנסה גם כך היתה בדוחק, וכשאבד מקור הפרנסה - נזקקים היו למתנות בשר ודם. מזון, בגדים ונעליים מארגוני חסד. בחגים המשלוחים היו מנופחים יותר. עד גיל 13 שרד שימעלה בבית הספר. שגרת המחסור הוציאה אותו אל שוק העבודה. ללמוד - לא היה לו זמן והוא בחר במקצוע של תדלוק.

התדלקן הצעיר, על רקע משאיות, טנדרים, ומכוניות יוקרה, אהב את אדי הבנזין, ועם הניסיון שרכש והרעב למזומנים, קנה לעצמו מקצוע נוסף.

הוא הניח ידו על שטר של 10 לירות תוך שטיפת מרצדס מהודרת. בתדלוק פשוט החליק לכיסו חפיות סגירות, גפרורים, בקבוקי שתייה, וגם כסף קטן.

הגניבות, עזרו לקיום היומיומי של המשפחה. הם התעטפו במעטה של טיפים מנהגים ובנוסחים מהבוס.

אחרי 5 שנים של תדלקן ותיק עם רקורד של גנב מיומן, נכנסה מכונית מקרטעת עמוסת קרטונים, יצא מתוכה איש חרדי. הוא צעד לכיוון הקיוסק, וסימן לי לתדלק. בזווית העין קלטתי תיק שמנמן. בחוץ ירד מבול. התיק נכנס למעיל, החרדי שילם על הדלק ונעלם.

בחצות לילה החלפנו משמרת. עליתי על האופניים, עטפתי את התיק בשקית ניילון שחורה ונסעתי הביתה. היו שם כמה שטרות של 100 לירות, שתי קופסאות סגירות ומצית, המון ניירות ויומן אישי עב כרס.

אין לי מושג למה החלטתי לעיין באותו יומן, אבל כשפתחתי אותו והתחלתי לעיין, חשכו עיני.

היומן, היה ארכיון של מעשי חסד מופלאים.

האיש היה ארגון של מעשים טובים, שהפעיל תורמים ומתנדבים בשלוחות רבות.

היו שם רשימות מסודרות של כלות וחתנים שקיבלו סכומים גבוהים, ציוד רפואי שנרכש לחולים, רשימות דקדקניות של תורמים, תזכורות כמו "להחליף מקרר לאלמנה מועלם", או "לתקן חלון לברקוביץ הנכה". בין היתר הופיע שם תיעוד של ביקורים אצל זקנים חולים בבתי אבות ובבתי חולים.

פס-ייצור של מעשים טובים...

משהו בלב שלי זע.

אבל כשהגעתי לעמוד בו תועדה המשפחה שלי - בפרטי המקרה, כולל מספר מידות בנעלי הילדים ומידות מכנסי - התמוטט עלי עולמי.

עם הנעליים שלו טיפסתי לגנוב לו את התיק...

תחושה נוראית של כפיות טובה ובושה עצמית אחזה בי.

אולי דוגמת אותה בושה שתהא מנת חלקנו כאשר נעמוד בעולם שכולו טוב מול מעשינו וניווכח באמתותם הפשוטה ובמעשינו הקלוקלים.

היתה זו חוויה מטלטלת, העובדה שאנשים עסוקים בנתינה ובמחשבה על השני; ואני, מתבוסס במערבולת של שקר עצמי...

נסעתי בלב שותת דמע וייסורי מצפון לבעל המחברת. נקשתי, הוא פתח והודה לי בחום שהחזרתי לו את האבדה.

40 שנה חלפו מאז ויש יומן נוסף כזה. לשימעלה.

מלא כתובות ומעשים טובים.

זה התיקון שלי.

לעבות את דפי היומן ולהרבות חסד ונתינה בעולם.

מעשה באדם שהתגרש מאשתו, ובנו הלומד בישיבה ניתק קשריו עמו, הדבר כאב מאד לאבא, והוא ביקש מידיד שייגש לאחד מרביי הישיבה שבנו לומד בה, שישדל את בנו להדק את הקשרים. מספר אותו ידיד, תלמיד חכם:

נכנסתי אל מן הסטייפלר זצ"ל לשאול האם להתערב בענין.

השיב הסטייפלר: "בוודאי, כדאי מאד".

המשכתי לשאול: "מה לומר לר"מ?"

הרים הסטייפלר קולו בהתלהבות: "תגיד לר"מ שייגיד לבן שיכבוד אב ואם זו מצוות עשה דאורייתא, וצריכים לקיים את המצווה!".

ומסיים המספר: עד היום זוכר אני את הפחד שראיתי בפני הסטייפלר מביטול מצות עשה!

(הליכות והנהגות)

לתפוס את הברק

בספר יצירה נאמר על המלאכים: "צפיתם כמראה הבזק" - מי שרוצה לצפות בהם, הם נראים כמראה הבזק, כמו שאדם צופה על אור הברק.

הרב פינקוס זצ"ל פירש במתיקות:

לכל אחד יש צפיות ותקווה עצומה להתעלות בעבודת ד', אלא שבדרך כלל אדם אינו מסוגל להגשים את צפיותיו, כיון שהן גבוהות מדי עבורו. הוא שואף לדעת ש"ס בעל פה, להיות מתמיד עצום, להתפלל בכוונה, וזה קשה. כשמגלה אדם שאין באפשרותו להשיג את כל שאיפותיו, הוא פשוט עוזב את הכל.

ולכן ניתנה לנו עצה נפלאה: "צפיתם" אם יש לך צפיות, "כמראה הבזק" תתפוס את מה שמזדמן לידך כמו ברק!

משל לאדם ההולך בתוך יער ויש לו צפיה: מתי כבר תזרח השמש? מתי כבר יגיע עלות השחר? ופעמים המציאות היא שעלות השחר רחוק ממנו מרחק של שמונה שעות. והנה לפתע מגיע ברק -

במקרה כזה, מי שהוא בר דעת יערוך לעצמו את החשבון:

אמנם הציפיה הגדולה שלי היא לשמש, וברק אינו אלא אחד חלקי מליארד מהשמש, אך סוף כל סוף גם זה אור ויש לנצל גם אתו!

גם אם אין לך את כל העוצמה של האור, תתפוס ברק אחד ממנו!

כלומר, אם אין באפשרותך להגשים את הציפיה בכל היקפה, לפחות תנצל את החלק הקטן ממנה שנמצא בהישג ידך!

'ברק' קטן מתוך הצפיות הגדולות, גם הוא נחשב כגדולות כלשהי!

אם אינך מצליח להיות מתמיד עצום, תהיה לפחות פעם אחת בחיים שלך מתמיד - תתפוס לפחות חמש דקות ותחליט: "כעת אני מתמיד!" אם אתה מבין שידיעת הש"ס מביאה את האדם לגדלות, הרי שגם בדף גמרא אחד טמונה גדלות מסוימת.

זהו יסוד גדול:

כל מה שמבינים אנו במונח של גדלות - יש לתפוס לפחות 'ברק' מתוכו, לתפוס אפילו שניה אחת של גדלות!

"והודעת להם את הדרך ילכו בה"

מהי "הדרך אשר ילכו בה"?

הגמרא מבארת שמדובר במצוות ביקור חולים.

בקיום מצוה זו נדרש האדם בקורטוב של תשומת לב למצבו של החולה, כשלעתים עליו לגמול עמו חסד לא רק בביקור אלא גם בהליכה משם...

אמר **הרבי מקוצק זצ"ל**:

משום כך אמרו חז"ל "ילכו בה" - "זה ביקור חולים". כדי ללמדנו, שגם ה"ילכו" הוא חלק ממצוות ביקור חולים...

וכשם שמצוה לברק את החולה; כך מצוה ללכת ממנו בהגיע העת...

מעשה ביהודי שהתגורר בבריסק, אשר הידר עד מאד בקיום מצות ביקור חולים, והירבה לברק את החולים, אולם מאחר שהיה מאריך בביקור - הפכו ביקוריו לטורח.

באחד הימים נקרא אותו אדם אל **הרב מבריסק**, שאמר לו:

"הגמרא אומרת שכל המבקר את החולה נוטל אחד מששים מחוליו, נמצא, שכדי שיקום החולה מחוליו, יש לאפשר לאנשים רבים לברקו, משום כך על כל מבקר לדעת, שעליו להגביל את זמן הביקור..."

(ומתוך האור)

"לא תחמוד"

המסתפקים במועט חשים עצמם כה עשירים, עד כי הם סבורים, שאחרים מקנאים במצבם הכלכלי ועליהם להישמר מלעורר קנאה...

מספר **הרב קרלנשטיין**:

עוניו הגדול של **השאגת אריה זצ"ל** לא אפשר לו לרכוש לעצמו צלחת ראויה לשמה לאכול בה, והוא היה אוכל את ארוחותיו בתוך שקע שהיה חצוב בשולחנו העשוי מעץ גס, אשר נראה כמין קערה, בעזרת כפית פשוטה מעץ.

באחד הימים, תוך כדי אכילתו, נכנס לביתו **רבי רפאל מהמבורג זצ"ל בעל 'מרפא לשון'**, שהיה אחד מגדולי הדור.

כשראה רבי רפאל באלו תנאים ירודים אוכל ה'שאגת אריה', הוא לא האמין למראה עיניו, ועמד והביט בו בהשתאות.

אולם ה'שאגת אריה' לא הבין כלל את הסיבה למבטים ששלח לעברו, ולבסוף פנה ואמר לו בפשטות:

"רבי רפאל, אתן לך את הכפית במתנה, כדי שלא תעבור על איסור 'לא תחמוד'..."

(ומתוך האור)